

Daniela Vrbová

Pojem naturalismus u Georga Brandese, Hermana Banga a J. P. Jacobsena

(oponentský posudek diplomové práce na UK FF – Ústav germánských studií 2006)

Diplomandka měla za úkol prozkoumat způsob, jakým byl v době takzvaného moderního průlomu (tedy ve vrcholném období realisticko-naturalistické literatury ve Skandinávii) v Dánsku používán termín naturalismus. Všeobecně severský úzus, který vychází z dánského, se od běžného „evropského“ používání termínu liší, a diplomandka měla proto pojem vymežit vůči hlavním inspiračním zdrojům dánských literátů, tj. zejména vůči zdrojům francouzským a anglickým. Daná problematika měla být analyzována na příkladech pojetí naturalismu u dánského kritika Georga Brandese a spisovatelů Hermana Banga a Jense Petera Jacobsena.

Diplomandka se úkolu zhostila výborně. Prostudovala detailně všechny relevantní texty a prokázala schopnost uvádět nabyté poznatky do smysluplných souvislostí. Její vlastní úsudky působí promyšleně a jsou pregnantně formulovány (viz např. poslední odstavec na str. 84). Práce je navíc velmi dobře strukturovaná, posloupnost argumentů působí přirozeně. Snad jen obecné vymezení pojmu realismus mělo přijít dříve než až v kapitole III, kde se diplomandka věnuje mimo jiné právě vztahu mezi pojmy realismus a naturalismus. Některé formulace typu „chápání realistických tendencí v literatuře, kam se řadí i naturalismus“ (s. 72), které se v textu objevují ještě před zmíněnou kapitolou, totiž vycházejí jen minimálně z dosud řečeného, spíše jen předjímají to, co přijde až později.

Text je rozdělen do čtyř kapitol, přičemž první z nich nabízí fundované uvedení do používání pojmu naturalismus ve Francii a v Anglii. Ve zbývajících kapitolách diplomandka detailně rozebírá chápání naturalismu u zmíněných tří Dánů a vztahuje své poznatky k francouzskému a anglickému pozadí vylíčenému v kapitole I. Práce nejen potvrzuje, že například Brandesovo používání termínu se liší od běžného používání ve frankofonním kontextu, ale také ukazuje, že se kritikovo pojetí naturalismu liší i od způsobu, jakým tento termín chápou Bang a Jacobsen. Hlavní příčinu těchto rozdílů diplomandka spatřuje v odlišném chápání spisovatelské role u každého z těchto tří literátů. Text práce také konkrétně ukazuje, v jakém ohledu byli Brandes a Bang spíše ovlivněni francouzskou kulturou, zatímco Jacobsena ovlivnila Anglie. Diplomandka dochází k závěru, že navzdory tomu, že všichni tři literáti bývají v Dánsku s daným pojmem často úzce spojováni, osobně se ani jeden z nich s naturalismem

plně neztotožňoval. Diplomová práce má potenciál oslovit i odborníky na jiné literatury než severské. Detailně totiž ukazuje, jak se skandinávské chápání naturalismu (a zčásti též realismu) lišilo – a do jisté míry se liší dodnes – od chápání, jež bylo a je běžné jinde v Evropě.

Z některých konkrétních obsahových kladů, které stojí za zmínku, bych chtěl uvést například to, že diplomandka pečlivě rozlišuje mezi naturalismem jako literární poetikou a světonázorem. Díky tomu rozlišení rozkrývá v diskusích o pojmu řadu významných aspektů, kterých si někteří jiní komentátoři nejsou vědomi. Velmi důležité a pro práci přínosné je také rozlišování mezi raným a pozdním pojetím naturalismu u Émila Zoly. Dalším kladem je, že diplomandka cituje z prvního vydání slavného souboru Brandesových přednášek *Hlavní proudy literatury 19. století*, protože pozdější, přepracovaná vydání již odpovídají méně původní podobě přednášek.

Za hlavní problematický aspekt práce považuji oddíly IV. 2.1. – IV. 2.3. Do zbývajících částí práce příliš nezapadají a jsou zbytečně detailní. To, co je v nich řečeno, by stačilo převyprávět v několika větách. Lépe by tedy bylo tyto oddíly (respektive možná celou podkapitulu IV. 2., alespoň v současné podobě) vypustit. Za nepřilíš zdařilé také považuji některé části s názvem „Shrnutí“ (zvláště oddíly III. 5. a IV. 3.). V nich totiž diplomandka někdy už jen zbytečně opakuje dříve řečené, aniž by poznatky, k nimž došla, nahlédla z nějaké další, nadřazenější perspektivy. Také diagram na str. 56 mi připadá nejasný.

Práce je napsána výbornou a srozumitelnou češtinou, navíc i překlepů je v textu velmi málo.

Ze všech výše uvedených důvodů práci vřele doporučuji k obhajobě.

12. 5. 2006

Doc. Mgr. Martin Humpál, Ph.D.